

สก๊อป หน้า 1
ตรวจการบ้านรบ.แก้ฝุ่น ปี2567สื่อเค้าโหมหนัก
ปัญหาฝุ่นพิษ PM2.5 “ประเทศ ไทยยังอยู่ ★ มีต่อหน้า 5

สก๊อป หน้า 1

ระดับวิกฤติติดอันดับโลก” สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจมหาศาล เฉพาะ “ครัวเรือนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล” ต้องสูญเสียไปกว่า 4.36 แสนล้านบาท/ปี

สาเหตุหลักของหนีไม่พ้นปัญหาไฟป่า ควันข้ามแดน มลพิษการขนส่ง-อุตสาหกรรม และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แม้ในช่วงปีที่ผ่านมา “รัฐบาลยกระดับปัญหาเป็นวาระแห่งชาติ” ด้วยการกำหนดมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการมลพิษเชิงพื้นที่ออกมาบังคับใช้มากมายหลายโครงการ

แต่ก็ดูเหมือนว่า “การแก้ปัญหายังคงไร้ผล” ด้วยสถานการณ์ฝุ่นมีแนวโน้มสูงขึ้นกระทบต่อสุขภาพประชาชนในหลายพื้นที่ตามข้อมูล “กระทรวงสาธารณสุข” ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค.-19 มี.ค.2566 มีผู้ป่วยด้วยโรคเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศราว 1.7 ล้านคน กลุ่มโรคพบสูงสุดคือ โรคทางเดินหายใจ โรคผิวหนังอักเสบ และโรคตาอักเสบ

การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหามลพิษนี้ รศ.ดร.วิษณุ อรรถวานิช คณะเศรษฐศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ บอกว่า สถานการณ์ฝุ่น PM2.5 ในปี 2567 มีแนวโน้มรุนแรงใกล้เคียงปีที่แล้ว ถ้าสังเกตลักษณะฝุ่นจะก่อตัวมาตั้งแต่เช้ามืดจนกลายเป็น 2566 สะสมเพิ่มความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ

ทำให้ช่วงสัปดาห์แรกของเดือน ม.ค.2567 เป็นต้นไป “ฝุ่น PM2.5 เริ่มยกระดับความเข้มข้นสูงขึ้น” สามารถสังเกตจากจุดยอดสไปดเกิดการเผาของเกษตรกรในประเทศอย่างต่อเนื่อง “ก่อนวันพิษเคลื่อนตัวมาสมทบกับฝุ่นในพื้นที่ต่างๆ” ขณะที่ตอนนั้นก็พบว่า “จุดความร้อนในถัมพูชา” ก่อนข้างกระจายตัวเยอะมากเรื่อยๆ

เสมือนส่งสัญญาณว่า “ฝุ่นควันจากประเทศเพื่อนบ้านกำลังข้ามพรมแดนเข้ามาประเทศไทย” ที่มีก็จะเริ่มกระทบในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล “อันเป็นช่วงเกิดปรากฏการณ์ฝาชีครอบตัว” บวกกับมีปัญหามลพิษควันไอเสียรถยนต์ดีเซลในระบบที่เพิ่มขึ้นทุกวัน ทำให้ฝุ่นข้ามแดนมาสมทบฝุ่นพื้นที่จนมีปริมาณหนาแน่นมากขึ้น

แม้ว่าที่ผ่านมาจะเริ่มเห็น “มาตรฐานน้ำมันยูโร 5” ถูกบังคับใช้ในกลุ่มเบนซิน และแก๊สโซลีนมาตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค.2567 “ตามนโยบายลดปัญหาหมอกพิษทางอากาศ” เรื่องนี้ก็ยังคงเป็นความท้าทายใหม่ที่ต้องจับตาอย่างใกล้ชิดว่า “รัฐบาล” จะสามารถดำเนินการตามคำประกาศได้ร้อยเปอร์เซ็นต์หรือไม่...?

วิษณุ
รับมือฝุ่น PM2.5

ตรวจการบ้านรบ.แก้ฝุ่น ปี2567สื่อเค้าโหมหนัก

เพราะหากย้อนดูนโยบายนี้ “ถูกเลื่อนมาตั้งแต่ปี 2563 และปี 2565 ก่อนประกาศบังคับใช้ได้ในปี 2567” แล้วก็เชื่อว่ามาตรฐานน้ำมันยูโร 5 “ไม่สามารถจะช่วยลดปัญหาฝุ่น PM2.5 ได้มาก” เนื่องจากสถิติรถยนต์ดีเซลที่ซื้อก่อนวันที่ 1 ม.ค.2567 ยังเป็นมาตรฐานน้ำมันยูโร 4 หรือยูโร 3 ยูโร 2 ออกมาวิ่งอยู่บนถนนเต็มไปหมด

พูดง่ายๆ “แม้ว่าน้ำมันยูโร 5 จะบังคับใช้ได้ 100%” แต่ในระบบการขนส่งทางบกยังคงมีรถยนต์เป็นแหล่งกำเนิดฝุ่น PM2.5 ในปริมาณมากโดยไม่ได้รับการแก้ไข ทำให้ปัญหามลพิษยังเยอะอยู่เหมือนเดิม

ตอกย้ำด้วย “ภาคเกษตร” ที่มีการเผาวัสดุการเกษตรทั้งในที่โล่งและที่ไม่โล่งอยู่มากมาย “ภาครัฐกลับไม่มีนโยบายการแก้ปัญหาการเผาเป็นรูปธรรม” คงปรากฏแค่เพียงไม่นานมานี้ “นายฯฯ” ได้ประกาศกำหนดเป้าหมายในการลดการเผาพื้นที่เกษตรลง 50% ในฤดูฝุ่นครั้งนี้ที่เป็นเรื่องทำได้สำเร็จค่อนข้างลำบาก

เนื่องจากปัจจัย “งบประมาณไม่ได้เตรียมไว้ล่วงหน้า” จะเกิดปัญหาการเบิกจ่าย ทั้งโครงสร้างพื้นฐานอย่างอุโมงค์ เครื่องมือ เครื่องจักร และการช่วยเหลือเกษตรกรต้องใช้เวลาเตรียมพร้อมไม่ต่ำกว่า 1 เดือน

ยิ่งกว่านั้นคือ “แหล่งกำเนิดฝุ่น PM2.5 ที่แท้จริงยังไม่ได้ถูกแก้ไข” อย่างกรณีการเผาอ้อยแม้ว่า “รัฐบาล” ออกมาตรการอุดหนุนเกษตรกรตัดอ้อยสดในอัตรา 120 บาท/ตัน แต่ถ้าสังเกตไปแล้วการเผาก็ยังสูงเช่นเดิม

ต่อมาคือ “การเผาต่อช่วงข้าวและไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์” เพราะเป็นวิธีที่ง่ายประหยัดแรงงานและค่าใช้จ่ายสำหรับเกษตรกร “ผู้มีรายได้น้อย” ประเด็นนี้ก็ไม่มีมาตรการได้ออกมาเหมือนกับ “การลดการเผาอ้อยในการอุตสาหกรรมเกษตรด้วยซ้ำ” ส่งผลให้การแก้ปัญหาลดการเผาอาจไม่สัมฤทธิ์ผลก็ได้

ซ้ำร้ายในส่วน “ภาคป่าไม้” ที่ผ่านมามีปรากฏพบเห็นบางพื้นที่มีการเผาเพื่อหาของป่าการเผาบุกรุกป่าจับจองพื้นที่ทำมาหากิน และยังในปี 2567 “ประเทศไทยต้องเผชิญปรากฏการณ์เอลนีโญ” ทำให้ปริมาณฝนตกน้อยจนเกิดความแห้งแล้งแนวโน้มการเกิดไฟป่าก็จะรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะป่าเผาใหม่ 10 แห่งในภาคเหนือ

อย่างไรก็ดี ในปีนี้ “รพ.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ได้กำหนดให้เร่งดำเนินการเจาะจงพื้นที่เพื่อลดการเผา 50% จากปี 2566 ทำให้เจ้าหน้าที่ต่างตื่นตัวกระตือรือร้นจะช่วยบรรเทาปัญหาระดับหนึ่งได้ แต่ด้วยมาตรการมุ่งเน้นไปกดดัน “บึงลี้สังการผู้ว่าฯ หรือนายอำเภอ” การแก้ปัญหาอาจจะไม่เกิดผลสำเร็จก็ได้

หน้าข้ออย่าลืมว่า “มิติโครงสร้างพื้นฐานของปัญหา ยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขให้เกิดความยั่งยืนถาวร” ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงบประมาณมีเพียงพอหรือไม่ หรือมาตรการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการปรับตัว ทำให้เกษตรกรยังไม่ได้รับความช่วยเหลือ สุดท้ายก็จะพากันเข้าไปหาของป่าและเผาบุกรุกป่าจับจองพื้นที่ทำมาหากินเหมือนเดิม

จริงๆ แล้ว “หากดูแผนการลดการเผาของภาครัฐ” ส่วนใหญ่กำหนดมาตรการแนวทางแก้ปัญหาไว้ครอบคลุมทุกมิติแล้ว ทั้งเรื่องการไกล่เกลี่ย หรือนำเศษซากพืชมาสร้างมูลค่า การเปลี่ยนเป็นพลังงานชีวมวล และการนำมาทำปุ๋ยอินทรีย์ “แต่โครงการเหล่านี้ทำอยู่ 2-3 หมื่นไร่/ปี” สวนทางกับการเผาที่เกิดขึ้นเป็นล้านไร่/ปี

สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า “โครงการแก้ปัญหาแหล่งกำเนิดฝุ่น PM 2.5 เป็นเพียงโมเดล” ที่ไม่สามารถขยายผลครอบคลุมทั่วประเทศได้ “ในแง่ลดการเผาภาคการเกษตร” จึงยังไม่มีประเด็นเปลี่ยนไปจากเดิมที่เคยกระทำกันมาในทุกปี “เว้นแต่ภาคป่าไม้เริ่มขยับลดการเผาป่า 50%” แต่เสียดายที่ตัวกันในช่วงใกล้ถึงฤดูการเกิดฝุ่นแล้ว

เหตุนี้ทำให้ยังไม่สามารถปิดช่องว่าง “ต้นตอแหล่งกำเนิดฝุ่นพิษ PM 2.5 ในปี 2567 ได้ทัน” ยกเว้นแต่จะพัฒนาดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องแล้วผลที่ทำนั้นอาจจะช่วยบรรเทาปัญหาฝุ่นในปี 2568

เช่นเดียวกับ “ภาคอุตสาหกรรม” ที่ยังพบโรงงานอุตสาหกรรมปล่อยมลพิษทางอากาศปริมาณมาก “ในแง่การแก้ปัญหากลับไม่มีความคืบหน้า” เพราะหน่วยงานรัฐเน้นตรวจโรงงานขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ก่อนข้ามมีมาตรฐาน “การดูแลสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดีอยู่แล้ว” มิฉะนั้นจะมีผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าได้

ปัญหาอยู่ที่ “โรงงานขนาดกลาง-ขนาดเล็กเดินเครื่องทำงาน 24 ชม.” เป็นแหล่งกำเนิดฝุ่น PM 2.5 ก่อนข้างมาก “ไม่มีแนวโน้มนจะลดการปล่อยลงด้วยซ้ำ” แต่เรากลับไม่มีข้อมูลทราบเลยว่า “โรงงานเหล่านี้ปล่อยมลพิษออกมาปีละเท่าใด” เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีระบบการติดตามตรวจสอบเรื่องนี้

ทำให้ปัจจุบัน “เป็นจุดอ่อนถ่วงถ่วง” ที่ไม่อาจเข้าถึงข้อมูลตรวจวัดการปล่อยฝุ่น PM 2.5 ได้เหมือนเดิมเมื่อเทียบกับ “ภาคการเกษตร” ยังสามารถวัดความร้อนจากดาวเทียมได้

ถัดมาคือ “ฝุ่นข้ามพรมแดน” โดยเฉพาะภาคเหนือมักเกิดปัญหาในเดือน ธ.ค.-เม.ย. มีต้นกำเนิดจากการเผาในประเทศเพื่อนบ้าน “นับแต่บ้านเรากำหนดฝุ่นเป็นวาระฝุ่นแห่งชาติ” มีการเข้มงวดการเผาจนนายทุนไทยเคลื่อนย้ายการเพาะปลูกไปประเทศเพื่อนบ้านและประเทศไทยนำเข้าข้าวโพดจากเมียนมาเป็นอันดับ 1

สุดท้ายแล้ว “ฝุ่นควันก็ปลิวข้ามพรมแดนเข้าประเทศ” เป็นปัญหาการเผาไม่รู้จักจบสิ้น “รัฐบาลไทย” เริ่มพูดถึงมาตรการจะไม่อนุญาตนำเข้าข้าวโพดในแปลงเกษตรที่มีการเผา “แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่มีระบบตรวจสอบย้อนหลังการนำเข้านั้น” ทำให้เป็นเพียงการเขียนเสือให้วัวกลัวไม่มีหลักฐานดำเนินการกับใครได้

ส่วนภาคใต้จะเกิดตั้งแต่เดือน มิ.ย.-ส.ค. จากการเผาในอินโดนีเซียส่งผลกระทบต่อหลายจังหวัดภาคใต้

นี่เป็นการย้ำว่าแหล่งกำเนิดปัญหา “มิได้พัฒนาลดการปล่อย” บวกกับปัจจัยไทยต้องเผชิญเอลนีโญฝนน้อย ส่งผลให้การเผาทำได้ง่ายขึ้น สะท้อนถึงปี 2567 สถานการณ์ฝุ่น PM 2.5 จะเข้มข้นรุนแรงหนัก.

สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า “โครงการแก้ปัญหาแหล่งกำเนิดฝุ่น PM 2.5 เป็นเพียงโมเดล” ที่ไม่สามารถขยายผลครอบคลุมทั่วประเทศได้ “ในแง่ลดการเผาภาคการเกษตร” จึงยังไม่มีประเด็นเปลี่ยนไปจากเดิมที่เคยกระทำกันมาในทุกปี “เว้นแต่ภาคป่าไม้เริ่มขยับลดการเผาป่า 50%” แต่เสียดายที่ตัวกันในช่วงใกล้ถึงฤดูการเกิดฝุ่นแล้ว